

Det nordiske helse -og sosialsamarbeidet 2018

1. Sammenfatning

Ministerrådet for sosial -og helsepolitikk (MR-S) redegjør herved for samarbeidet på helse -og sosialområdet under 2018. Hovedfokus i helsesamarbeidet er iverksettelsen av tiltak som en oppfølging til rapporten "det framtida nordiska hälsosamarbetet" fra 2014 som ble utarbeidet av utreder Bo Könberg, tidligere helse -og sosialforsikringsminister i Sverige. Av de 14 initiativene som rapporten omfatter har ved tidspunktet for denne redegjørelsen til sammen 13 forslag blitt fulgt opp med ulike tiltak fra MR-S, eksempelvis gjennom iverksettelse av innsatser for å bedre folkehelse og redusere helseforskjeller, og på høyspesialisert behandling og sjeldne diagnoser hvor arbeidet revitaliseres gjennom fornyede mandat til henholdsvis høynivågruppen og nettverket.

I tillegg til å fortsette arbeidet med tiltakene i Könberg-rapporten omfatter helsesamarbeidet også en revisjon av den nordiske avtalen om et felles arbeidsmarked for særskilt helse -og omsorgspersonale og veterinærer (Arjeplogavtalen), nordisk samarbeid på narkotikaområdet samt etablering av en felles nordisk utdanning på smittevern -og sykehushygiene. Det redegjøres også kort for sammenslåingen av sosialforsikringsportalen og Hallo Norden.

Nordisk Råd har ønsket å få en redegjørelse om nordisk samarbeid på sosialområdet på sesjonen i 2018. Denne redegjørelsen inneholder derfor også en status-oversikt over sosialområdets nordiske samarbeid om blant annet barn og unge, utsatte voksne, personer med funksjonsnedsettelse og eldre, hvor blant annet ny handlingsplan for nordisk samarbeid om funksjonshindringer 2018-2022 trekkes fram. Det er også viktig å nevne at på oppdrag av MR-S har sosialområdet vært gjenstand for en strategisk gjennomlysning som skal legges fram i 2018.

2. Innledning

En strategisk gjennomlysning av det nordiske helsesamarbeidet ble igangsatt av Bo Könberg under 2013 og resulterte i rapporten «Det framtida nordiska hälsosamarbetet» med 14 forslag om hvordan samarbeidet kunne videreutvikles over de kommende fem til 10 årene. Rapporten ble diskutert for første gang på MR-S møtet i oktober 2014. Ministerrådet har ved senere møter diskutert og besluttet å gå videre med enkeltstående tiltak med bakgrunn i rapportens ulike forslag. Nordisk Råd har gjennomgående vist interesse for helse -og sosialsamarbeidet med særskilt vekt på oppfølgingen av Könberg-rapporten. Dette har kommet fram i senere års budsjettavtaler og anbefalinger til Nordisk Ministerråd. Gjennom budsjettforhandlingene i 2014, 2015,

2016 og 2017 har Nordisk Råd blant annet ønsket at ministerrådet prioriterer be-
kjempelse av antibiotikaresistens, satser på nye forebyggingstiltak og folkehelse samt
oppfølging av Könberg-rapporten.

Under 2015 svarte ministerrådet på Rek.14/15 og påtok seg i den forbindelse å gi årlige
skriftlige redegjørelser om narkotikasamarbeidet. Utover dette har ministerrådet be-
handlet flere rekommandasjoner som er relevante for denne redegjørelsen, som ek-
sempelvis Rek.36/2012 om samarbeidet i folkehelse spørsmål, og Rek.28/2010 om et
felles nordisk elektronisk register for autorisert helsepersonell som er relatert til den
pågående revisjonen av den nordiske overenskomsten om et felles nordisk arbeids-
marked for visse yrkesgrupper innen helsevesenet og for veterinærer (Arjeplogavta-
len). Disse rekommandasjonene ble ferdigbehandlet gjennom politisk dialog under
2016. I 2017 behandlet ministerrådet en rekommandasjon på «Norden i samlet kamp
mot antimikrobiel resistens» (Rek.3/2017) som omtales lenger ned under avsnitt 3.1.1. I
tillegg har ministerrådet under inneværende år behandlet rekommandasjonen om psy-
kisk uhelse blant barn og unge i Norden (Rek. 13/2017) hvor Nordisk Råd ønsket digitale
tjenester som tiltak for barn og unge med psykiske uhelse.

På sosialområdet samarbeider man på en rekke områder, slik som barn og unge, utsat-
te voksne, personer med funksjonsnedsettelse og eldre. Samarbeidsinitiativene på so-
sialområdet gjennomføres av myndighetene i de nordiske landene og av Nordens Vel-
ferdssenter. I 2018 har ministerrådet godkjent en ny handlingsplan for nordisk samar-
beid om funksjonshindringer 2018-2022 og et nytt mandat for Rådet for nordisk sam-
arbeid om funksjonshindringer for perioden 2018-2022. Ministerrådsforslaget om
nordisk samarbeid om funksjonshindringer ble behandlet på Nordisk Råds sesjon i
Akureyri i april 2018.

I tillegg har man siden høsten 2017 gjennomført en strategisk gjennomlysning av so-
sialområdet som skal bidra til videre utvikling av samarbeidet på dette området.

3. Nordisk helsesamarbeid

3.1 Oppfølging av Könberg-rapporten 'Det framtidige nordiske helse-samarbeidet'

I dette avsnittet presenteres alle forslagene i Könberg-rapporten med status for igang-
satte tiltak per september 2018.

Forslag 1

Forsterket innsats mot økt antibiotikaresistens

Redusere bruken av antibiotika i Norden til det laveste nivået i Europa innen fem år.
Styrket økonomisk stimulans til forskning om ny antibiotika.

MR-S og Ministerrådet for fiskeri, havbruk, jordbruk, livsmiddel og skogbruk (MR FJLS)
kunngjorde under 2015 at nordisk samarbeid angående antimikrobiel resistens (AMR)

skal skje gjennom et tverrsektorielt, helhetlig, såkalt «One Health perspektiv». Det er nedsatt en nordisk strategigruppe og ekspertgruppe på området som blant annet skal støtte det nordiske samarbeidet for å fremme et lavere nivå av antibiotikaresistens og en mer ansvarsfull bruk av antibiotika i Norden. Det nordiske samarbeidet skal også støtte opp under internasjonalt koordineringsarbeid som pågår innenfor EU, WHO og FN organene FAO og OIE på dette området..

I 2017 tok det norske formannskapet initiativ til et 3-årig prosjekt som skal utarbeide en felles nordisk, generisk kommunikasjonsplan angående antimikrobiel resistens som landene selv kan anpasse og implementere på nasjonalt nivå. Prosjektets budsjett er estimert til 2 MDKK (2017-2019). EK-FJLS disponerer budsjettet for prosjektet.

Ministerrådet mottok i 2017 Nordisk Råds Hvitbok «Norden i samlet kamp mot antimikrobiel resistens og Rek.3/17 som foreslo at ministerrådet støtter forslagene politisk, gjennom å iverksette konkrete tiltak, og økonomisk, gjennom å avsette nødvendige midler til å oppnå målsetningene.

Ministerrådet svarte skriftlig på rekommandasjonen i mai 2017. I svaret beskrev man pågående aktiviteter, og ministerrådet anså rekommandasjonen for delvis oppfylt. I september 2017 etterspurte Nordisk Råd en politisk dialog med ministerrådet som siden fant sted 22 mars 2018 i Uppsala i Sverige. Dialogen resulterte i en overenskomst om at ministerrådet i mars 2019 skal rapportere til Nordisk Råd om hvordan man har fortsatt arbeidet med forslagene i Nordisk Råds Hvitbok «Norden i samlet kamp mot antimikrobiel resistens. Ekspert- og strategigruppene skal også møtes senere i år for å drøfte videre prosess.

EK-S stilte seg i juni 2017 positive til at 500.000 DKK ble disponert fra 2018 års budsjett til initiativ fra strategigruppen mot antimikrobiel resistens. Strategigruppen har bedt ekspertgruppen om å komme med forslag til initiativ som skal behandles på strategigruppens møte i løpet av høsten 2018.

Forslag 2

Styrket samarbeid om høyspesialisert behandling i Norden

Etablere en nordisk høynivågruppe for regelmessig dialog mellom landene om behov og muligheter for samarbeid på området.

MR-S opprettet i 2016 et nordisk utvalg for høyspesialisert behandling. Hovedformålet er å ytterligere konsolidere og støtte det nordiske samarbeidet på området. Utvalget består av representanter fra helsemyndighetene i de nordiske landene. EK-S opprettet i februar 2018 et nytt mandat for utvalget som løper frem til 31 desember 2019. Det norske helsedirektoratet innehar formannskapet for utvalget i 2018 og 2019. Utvalget, som møter to ganger årlig, har i inneværende mandatperiode som hovedoppgave å gjennomføre en evaluering som blant annet skal brukes som grunnlag for utvalgets drøftelser av hvor nordisk samarbeid på området gir merverdi.

Forslag 3

Opprette et nordisk nettverk på sjeldne diagnoser

Opprette et nettverk for framtidsrettet samarbeid rundt sjeldne diagnoser for å styrke eksisterende og nye felles innsatser, samt å styrke koordineringen av tiltakene.

MR-S opprettet i 2016 et nordisk nettverk på sjeldne sykdommer med hovedformål å utvikle og styrke eksisterende og nye former for nordisk samarbeid på området og forbedre koordineringen av felles initiativ. EK-S opprettet i februar 2018 et nytt mandat for nettverket, som løper frem til 31 desember 2019. Sverige har formannskapet for nettverket i 2018, og det første av nettverkets to årlige møter ble avholdt i mai 2018 i Stockholm. Nettverket har representanter fra nasjonale myndigheter på henholdsvis helse -og sosialområdet, fra kompetansesentre om sjeldne sykdommer samt representanter fra pasientforeninger, som f.eks. det eksisterende nordiske nettverket «Rarelink».

Forslag 4

Skape et nordisk virtuelt senter for register-basert forskning

Styrke forskningssamarbeidet om dataregister, biobanker og kliniske studier. Innføre en modell for gjensidig godkjenning av etiske tester for nordiske forskningsprosjekt.

Det norske formannskapet i 2017 tok initiativ til et treårig prioriteringsprosjekt «Nordisk forskningssamarbeid for bedre helse 2017-2019». Hovedformålet med prosjektet er å utrede, foreslå og eventuelt komme med nye tiltak for å styrke, effektivisere og videreføre innsatser som kan forenkle og spare ressurser samt gjøre det enklere for forskere i de nordiske landene å samarbeide på helsedata og kliniske studier. Prosjektet er basert på forslag 4 i Könberg-rapporten og inneholder tre del-prosjekter som handler om etikkgodkjenninger, nordiske løsninger for å gjøre helsedata lettere tilgjengelig samt videreutvikling av samarbeidet om kliniske studier. Prosjektet har et samlet budsjett på 7,3 MDKK (2017-2019). I tillegg ble det i april 2018 utlyst 38 millioner NOK til klinisk forskning innenfor barnekreft. Midlene kommer fra prioriteringsbudsjettet, den norske Kreftforeningen og Norges forskningsråd.

Forslag 5

Økt samarbeid om innsatser for bedre folkehelse

Øke erfaringsutveksling i folkehelse spørsmål, særskilt på bruken av tobakk og misbruk av alkohol.

Forslag 6

En nordisk folkehelsepolitisk arena for å utjevne helseforskjeller

Skape en arena for forslag til nordiske prosjekter og aktiviteter med sikte på å minske ulikheter i helse.

MR-S kom med en felles deklarasjon om nordisk folkehelsesamarbeid i 2016. Man har siden etablert en nordisk folkehelsearena som skal bidra til å styrke politikktutvikling og iverksettelse av innsatser for å bedre folkehelse og redusere helseforskjeller i de ulike landene. Dette skal gjøres blant annet gjennom å tilrettelegge for felles utviklingsprosjekt av gode forebyggende og helsefremmende tiltak. Nordens velferds-senter (NVC) fungerer som sekretariat for nordisk folkehelsearena.

Folkehelsearenaen har innledningsvis fokusert på temaene *ulikhet i helse, psykisk helse og alkohol, narkotika og tobakk*. Ved nåværende tidspunkt har man satt i gang åtte initiativ gjennom dette folkehelsesamarbeidet. Under følger eksempler på noen konkrete prosjekter som har kommet i gang som et resultat av disse initiativene:

- *prosjektet "Nordisk tobakkspolitikk 2.0 - støtte til nasjonal utvikling"* skal bidra til de nordiske landenes satsninger på utvikling av en effektiv nasjonal tobakkspolitikk.
- *prosjektet "Förändrade dryckesvanor bland unga och äldre i Norden"* skal kartlegge, sammenligne og gi en kritisk analyse av nordisk forskning som belyser endringsmønstre i alkoholforbruk og alkoholrelaterte skader blant unge og eldre.
- *prosjektet "Cannabis – vård och politik i Norden"* har som hovedmål å øke kunnskap, sammenligne utvikling mellom landene og dra nytte av hverandres erfaringer. Nasjonal politikk angående cannabis beskrives også ut i fra et juridisk perspektiv.
- *prosjektet "Skolelevers psykiska hälsa i Norden"* skal belyse hva som styrker barn -og unges psykiske helse og hvilke nasjonale satsninger som eventuelt kan kobles til dette, og også hvordan de ulike satsningene eventuelt påvirker politikktutforming i de andre nordiske landene.
- *prosjektet "Jämlik hälsa – Förutsättningar på nationell nivå"* består av fem delprosjekt og skal blant annet gjennomføre en sammenlignende studie av hvordan de nordiske landene arbeider med å redusere helseforskjeller på nasjonalt nivå.

MR-S og EK-S disponerer omkring 11,5 MDKK til dette samarbeidet under perioden 2016-2018. Samarbeidet skal evalueres under 2018 før man skal fatte en beslutning om videreføring av folkehelsesamarbeidet.

Forslag 7

Pasientrørlighet innenfor Norden

Evaluere effekten av ikrafttredelsen av EUs pasientrørlighetsdirektiv i de nordiske landene, samt ta sikte på ytterligere utvidelse av retten til å få helsehjelp i et annet nordisk land.

Det forventes at forslaget behandles av ministerrådet i årene fremover.

Nordisk Medisinalstatistikk Kommitté (NOMESKO) har gjennomført analysen "Statistics on Patient Mobility in the Nordic Countries" om pasientrørlighet i Norden, som ble presentert for EK-S 2/2017. Analysen omfatter rekommandasjoner om nordisk

samarbeid som kan utføres og er utført av NOMESKO, og konkluderer med at et mer omfattende prosjekt ikke kan settes i gang før etter fem til syv år, ettersom det tar tid å utvikle nasjonale data -og statistikkssystemer som skal til for å kunne overvåke de nordiske landenes gjennomføring av EUs pasientrørighetsdirektiv. Ytterligere nordisk samarbeid på området avventer derfor videre arbeid under NOMESKO og de nordiske landenes eget arbeid med videreutvikling av data -og statistikk. NOME-SKOs analyse kan være en del av forberedelsene for oppfølgingen av forslag 7 fremover.

Forslag 8

Forsterket samarbeid om velferdsteknologi

Ta frem en felles nordisk definisjon og retningslinjer for velferdsteknologi med sikte på å harmonisere standarder for velferdsteknologiske produkter. Inkludere brukerne i utviklingsarbeidet.

Forslaget ble diskutert av ministerrådet i mars 2018. Sverige har satt i gang et treårig formannskapsprosjekt "Vård och omsorg på distans" hvor utvikling og bruk av velferdsteknologi utgjør en stor del av prosjektet. Nordens velferdssenter har fortsatt velferdsteknologi som et av sine fokusområder. I tidligere år har man gjennomført prosjektet «Connect» om velferdsteknologi med tilskudd fra programmet «Hållbar Nordisk Välfärd». Prosjektet ble avsluttet i mars 2017.

Det nordiske statsministerinitiativet "Nordiske løsninger på globale samfunnsutfordringer" pågår under perioden 2017–2019. Her inngår flaggskipsprosjektet "nordiske velferdsløsninger" som blant annet skal styrke eksport av nordiske produkter og felles internasjonal markedsføring av innovative nordiske velferdsløsninger, som f.eks. velferdsteknologiske løsninger. Nordic Innovation arbeider med dette.

Forslag 9

Utvidet samarbeid om eHelse

Fortsatt samarbeid om e-resept. Skape et nordisk online helsebibliotek og utvikle et nordisk søkeverktøy for "Min pasient".

Forslaget ble diskutert av Ministerrådet i mars 2018. Nordisk Ministerråd tok allerede i 2010 initiativ til å etablere et felles nordisk e-helseforum. Siden har arbeidet pågått gjennom toårige mandatperioder. Danmark leder samarbeidet under perioden 2017-2019. Nettverkets skal fokusere på kunnskapsformidling og erfaringsutveksling samt diskusjon av strategiske og politiske målsettinger i landene, samt organisere diskusjonsforum og forsterkning av posisjoner overfor EU angående initiativ som f.eks. «Connecting Europe Facility på eRecept», indikatorsamarbeid som skal knyttes opp til OECD, WHO og EU samt samarbeid angående nordiske standarder for personlig helseinformasjon med særskilt fokus på mobilitet over landegrensene.

Det svenske formannskapet 2018 har tatt initiativ til et treårig prioriteringsprosjekt «løsninger för vård och omsorg på distans, inklusive e-resept» med et forventet budsjett på 12 millioner DKK.

Forslag 10

Forsterket nordisk samarbeid innenfor psykiatriområdet

Skape et årlig nordisk toppmøte innenfor psykiatriområdet, øke kunnskapsinnsamling og erfaringsutveksling om modeller for beste praksis på området.

Ministerrådet har nedsatt en nordisk ekspertgruppe på psykiatriområdet. Ekspertgruppen har ansvar for et kontinuerlig nordisk samarbeid om innsatser for personer med psykiske lidelser og har som ambisjon å organiseres et nordisk toppmøte annet hvert år. Ekspertgruppens nåværende mandat gjelder til og med desember 2019.

Det danske formannskapet arrangerte et psykiaritoppmøte i København under 2015 og det norske formannskapet arrangerte et toppmøte om psykisk helse i Oslo i februar 2017. Det påtroppende islandske formannskapet planlegger et psykiaritoppmøte i mars 2019. Ekspertgruppen organiserer årlig mindre seminarer rundt særskilte tema.

Forslag 11

Utvidet mandat for samarbeid innenfor helseberedskap

Utvide mandatet til den eksisterende helseberedskapsgruppen (Svalbardgruppen) og inkludere alle aspekter innenfor rammen for et nordisk helseberedskapsarbeid.

MR-S har godkjent et utvidet mandat for helseberedskapsgruppen (Svalbardgruppen). Det nye mandatet trådte i kraft første januar 2017. Svalbardgruppen har utarbeidet et strategisk rammeverk som fastlegger rammene for Svalbardsgruppens arbeid for de neste fem til ti årene. Rammeverket ble godkjent av EK-S i september 2017.

Svalbardgruppen skal bidra til å sikre en effektiv krisehåndtering innenfor helse -og sosialområdet i Norden. Samarbeidet skal kjennetegnes av effektivitet, tillit, fleksibilitet og gjensidig læring. Svalbardgruppen skal bidra til å se på områder av felles nordisk interesse for å øke den internasjonale innflytelsen. Gruppen skal også sikre en god sammenheng mellom helse -og sosialområdet når det gjelder krisehåndtering.

Svalbardgruppen har besluttet å støtte arbeidet med å utvikle en nordisk avtale om behandling av brannskader for å best mulig utnytte Nordens samlede kapasitet hvis det skulle oppstå en alvorlig brannulykke i Norden. Dette arbeidet er nå i gang.

Forslag 12

Utvidet nordisk legemiddelsamarbeid for høyere kostnadseffektivitet og bedre sikkerhet.

Skape et felles apotek for sjeldne legemidler og utvide samarbeidet på sjeldne legemidler. Øke informasjonsutveksling om innkjøpsavtaler og om bruken av nye legemidler.

MR-S har behandlet forslaget gjennom å gjennomføre en kartlegging av landenes erfaringer på legemiddelområdet. Med utgangspunkt i resultatet av denne kartleggingen besluttet MR-S under våren 2017 å formalisere en nordisk arbeidsgruppe for informasjons- og erfaringsutveksling på pris og subsidier på legemiddelområdet. En uformell arbeidsgruppe har vært virksom i flere år og har først og fremst fokusert på informasjonsdeling på pris og subsidier. Formålet med å formalisere denne gruppen er å fastlegge rammer for informasjon- og erfaringsutveksling mellom nordiske myndigheter for prissetting av legemidler. Fokus skal ligge på tema fra hele kjeden, fra Horizon scanning til distribusjon. En intensjonsavtale mellom Danmark og Norge, med ønske om felles prisforhandlinger på utvalgte legemidler, ble undertegnet av helseministrene i Danmark og Norge i september 2018. Andre nordiske land er velkommen til å tilslutte seg avtalen når samarbeidet har kommet i gang. Utover dette har EK-S ved flere anledninger diskutert problematikken som vedrører ulike krav på merking av legemiddel og ulike språkkrav for pakningsvedlegg. Denne problematikken vil også bli diskutert ved et seminar under det kommende islandske formannskapet 2019.

Forslag 13

Ny nordisk tjenestemannsutveksling (pilotprosjekt)

Styrke den eksisterende avtalen om *tjenestemannsutveksling* gjennom et tillegg om kortere utvekslingsopphold for tjenestemenn som arbeider med helsespørsmål på de relevante departementene.

MR-S har bestemt å gå videre med et pilotprosjekt om tjenestemannsutveksling hvor kortere opphold kan inngå for embedsmenn fra de berørte departementene. Pilotprosjektet ble påbegynt i september 2015 og ble evaluert høsten 2016. Prosjektperioden har dermed blitt forlenget til slutten av 2018 og sekretariatet har fått i oppdrag å ta fram et forslag om hvordan pilotprosjektet i framtiden kan inkluderes i sekretariatets ordinære tjenestemannsutvekslingsprogram mellom landene.

Forslag 14

Nordisk samarbeid om nasjonale eksperter i EU-kommisjonen

Nytt uformelt samarbeid om plassering av nasjonale eksperter i EU-kommisjonen innenfor sosial- og helseområdet for en bedre bruk av landenes ressurser.

MR-S tok en beslutning i mars 2017 om å utveksle kontaktopplysninger på relevante nasjonale eksperter og nordiske funksjonærer i EU-kommisjonen mellom de berørte nordiske departementene. Hovedformålet er å underlette og oppmuntre departementstjenestemenn til å skape nettverk med EU-kommisjonen. Det planlegges også et møte i slutten av 2018 eller tidlig i 2019 mellom nasjonale eksperter og nordiske

funksjonærer fra relevante generaldirektorat i Brussel sammen med de nordiske attachéene på helse -og sosialområdet.

3.2 Pasientsikkerhet og mobilitet: Tilsynsinformasjon og Arjeplogavtalen

I mars 2017 godkjente Ministerrådet en ny revisjon av den nordiske overenskomsten om et felles nordisk arbeidsmarked for visse yrkesgrupper innen helsevesenet og for veterinærer, den så kalte Arjeplogavtalen (godkjent av MR-S 1/15), hvilket innebærer at nye beslutninger om utveksling av tilsynsinformasjon skal innlemmes i avtalen.

Bak beslutningen om en ny revisjon ligger landenes behov for mer informasjon på tilsynsområdet. Varslingsmekanismen i informasjonssystemet for det indre marked (IMI) (artikkel 56a, endringsdirektiv 2013/55/EU til Yrkeskvalifikasjonsdirektivet 2005/36/EG) ble tatt i bruk i begynnelsen av 2016 og tre av landene (SE, DK og FI) har allerede mottatt titusentalls advarsler av ulik karakter. Norge og Island har ennå ikke gjennomført implementeringen av direktivet, men forventer å kunne ta mekanismen i bruk innen utgangen av 2018. Den nordiske helsepersonellgruppen (eksperter fra landenes tilsynsmyndigheter) følger implementeringen av mekanismen og rapporterer regelmessig til Ministerrådet.

Ministerrådet godkjente ved marsmøtet en tidsplan for den videre prosessen fram til den reviderte avtalen har trådd i kraft. Det forventes at avtalen skal undertegnes før utgangen av 2018. Etter det skal avtalen ratifiseres, hvilket kan skje på ulike tidspunkt i de forskjellige landene. Avtalen trer først i kraft når den er ratifisert av alle landene.

3.3 Etablering av en nordisk utdanning på smittevern og sykehushygiene

MR-S har besluttet å opprette en ny nordisk utdanning i smittevern og sykehushygiene fra 2019. Gøteborgs Universitet har fått oppdraget som utdanningsinstitusjon. Kompetanseheving innenfor smittevern er et sentralt tiltak for å forebygge spredning av smittsomme sykdommer og antibiotikaresistens.

Göteborgs universitet planlegger et tett samarbeid med Sahlgrenska universitetssykehus og de nordiske landenes folkehelseinstitutter. Det vil bli vurdert samarbeid med andre nordiske utdanningsinstitusjoner. Utdannelsen som kan tas på deltid og på masternivå opprettes senest sommeren 2019.

3.4 Nordisk samarbeid på narkotikaområdet

De nordiske landenes helsedepartement og andre organer med ansvar for narkotikasaker samarbeider gjennom nordisk narkotikaforum, som er et uformelt samarbeid.

I henhold til Ministerrådets svar til Nordisk Råds rekommandasjon 14/2015 skal en redegjørelse om nordisk narkotikasamarbeid som i hovedsak fokuserer på temaene i det årlige møtet i nordisk narkotikaforum avlegges årlig til Nordisk Råd.

Nordisk narkotikaforum møttes i Stavanger under det norske formannskapet i 2017. Erfaringsutveksling om nasjonale satsninger på området og den narkotikapolitiske

debatten, samt mer informasjon om «Brukerplan» i Norge og det narkotikaforebyggende arbeidet på Island var på dagsorden. Norge presenterte også de nye tallene for ESPAD-undersøkelsen (the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) som viste en positiv utvikling for ungdommer på de fleste substansene. Man tok også opp narkotikadebatten i ulike internasjonale fora, som f.eks. EU, FN/CND, WHO og Europarådet/Pompidougruppen, og om hvordan de nordiske landene forholder seg til disse spørsmålene. Man diskuterte også hvordan brukerperspektivet blir ivaretatt og det sivile samfunn hørt i narkotikadebatten i de ulike landene.

Neste møte i Narkotikaforum finner sted 2-3 oktober 2018 i Stockholm.

Nordisk samarbeid på narkotikasporsmål foregår også gjennom den nordiske institusjonen NVC som koordinerer forskningsprosjekt. NVC setter sammen og formidler relevant forskning i tidskriften *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* (NAD) og den populærvitenskapelige webplassen PopNAD.

3.5 NordSoc slås sammen med Hallo Norden

Nordisk sosialforsikringsportal (NordSoc) og Hallo Norden slås sammen. Informasjonstjenesten Hallo Norden har utvidet sitt innhold betydelig under 2018 med generell informasjon om de nordiske landene, samt Grønland og Færøyenes regler på sosialforsikringsområdet. Åland har ikke deltatt i samarbeidet ettersom området omfattes av finsk lovgivning. MR-S tok initiativ til sosialforsikringsportalen allerede i 2006, men overlot eierskapet til berørte myndigheter i 2009. Trygdemyndighetene i de ulike landene meddelte i 2014 at de ønsket å legge ned portalen, som ledet til at EK-S og MR-S besluttet å slå sammen portalen med Hallo Norden i oktober 2016 respektive mars 2017. NSK/MR-S bekreftet siden sammenslåingen og arbeidet ble påbegynt med deltagelse fra ti ulike myndigheter. Sammenslåingen mellom sosialforsikringsportalen og Hallo Norden, som skal være avsluttet ved utgangen av september 2018, har blant annet resultert i at all informasjon om mobilitet nå også finnes på engelsk.

4. Nordisk samarbeid på sosialområdet

På oppdrag fra MR-S har man siden høsten 2017 gjennomført en strategisk gjennomlysning av det nordiske samarbeidet på sosialområdet. Gjennomlysningen er utført av tidligere sosial- og økonominister på Island, Árni Páll Árnason. Árnason har på bakgrunn av sentrale aktører i de nordiske landene utarbeidet en uavhengig rapport med forslag til hvordan det nordiske samarbeidet på sosialområdet kan utvikles og styrkes. Rapporten som skal framlegges i 2018 behandles av MR-S og EK-S.

Sosial- og helsesektoren bidrar til gjennomføringen av Nordisk Ministerråds tverrgående strategi "*Barn og unge i Norden – en tverrsektoriell strategi for det Nordiske Ministerrådet 2016-2022*". EK-S har besluttet følgende tre målsetninger for sektorens bidrag i 2018 og 2019:

1. initiativer som styrker kunnskapsbaserte innsatser for barn og unge;

2. initiativer med fokus på frivillige organisasjoners innsatser på barne- og ungdomsområdet;
3. nordisk-baltiske samarbeidsinitiativer om barn og unge.

Tre initiativer innenfor rammen av målsetningene gjennomføres i 2018: Initiativet «Styrket nordisk erfaringsutveksling om tiltak for barn og unge gjennom nasjonale internettportaler», som gjennomføres av Barne-, Ungdoms- og Familiedirektoratet i Norge (BUFDIR) har fokus på kunnskapsbaserte innsatser for utsatte barn og unge. «*Training and finding good practices in identification and referral of children in risk of exploitation and trafficking*» gjennomføres i samarbeid mellom Nordisk Ministerråd og Østersjørådet og omhandler forebygging av at barn i migrasjonssituasjoner blir ofre for menneskehandel. Initiativet «*Strengthening intersectoral working on the prevention of child maltreatment in the Nordic Baltic sub-region*» er gjennomført i 2018 i samarbeid med WHO. Det ble holdt en nordisk-baltisk workshop i juni 2018 i Vilnius, som dannet grunnlag for kunnskapsutveksling.

På sosialområdet gjennomføres også en rekke samarbeidsinitiativer om blant annet eldre, personer med funksjonsnedsettelse og utsatte voksne samt nordisk konvensjon om sosialhjelp og sosiale tjenester. Nedenfor redegjøres for utvalgte initiativer på området samt Nordisk Velferdssenters virksomhet og Velferdsforum 2018.

4.1 Nordisk samarbeid om hindringer for personer med funksjonsnedsettelser

Det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet ble omorganisert i 2013 ved at ansvaret ble flyttet over fra MR-SAM til MR-S. Samarbeidet er fremdeles tverrsektorielt, selv om arbeidet nå er forankret i MR-S. Samarbeidet består først og fremst av tre verktøy: Funksjonshinderrådet, handlingsplan for nordisk samarbeid om funksjonshinder og Nordens velferdssenters arbeid på området.

Funksjonshinderrådet har fått ett nytt mandat for perioden 2018-2022. Rådet består av åtte representanter som er utnevnte av de nordiske regjeringene og åtte representanter for paraplyorganisasjoner på funksjonshinderområdet. Rådet kan få oppdrag fra ministerrådet, men kan også ta egne initiativ. Nordens velferdssenter fungerer som sekretariat for funksjonshinderrådet.

Handlingsplanen for nordisk samarbeid på området er basert på aktiviteter i Handlingsplanen for 2015-2017. Handlingsplanen har tre fokusområder: Menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og fri bevegelse. Samarbeidet tar utgangspunkt i FN-konvensjonen om menneskerettigheter for personer med funksjonsnedsettelse (UNCPRD), Agenda 2030 samt de nordiske samarbeidsministrenes visjon for fri bevegelse i Norden.

Nordens velferdssenter innhenter og formidler kunnskap og har ansvar for nettverk på området. Nordens velferdssenter administrerer også en støtteordning for funksjonshemmedes organisasjoners nordiske samarbeid.

4.2 Eldreområdet

Mot bakgrunn av at vi lever lengre i Norden, samtidig med at andelen eldre i befolkningen øker, besluttet MR-S 1 januar 2018 å bruke prosjektmidler for perioden 2019-2021 til et nytt politisk prioriterings tema; " Hur skapar vi mer sammanhållna vård- och omsorgsprocesser, med särskild fokus på äldre brukare och patienter".

At man lever lenger i Norden er en positiv utvikling, men innebærer samtidig store utfordringer. Det gjelder boliger og transport, byplanlegging, helse, pleie -og omsorg. Prioriteringstemaets fokus er å skape tilgjengelige samfunn der alle er med og kan ha livskvalitet langt opp i årene. I lyset av den globale demografiske utviklingen opprettet WHO i 2010 det globale nettverket "Age-Friendly Cities and Communities" for å fremme erfaringsutveksling mellom byer og samfunn med fokus på aktiv aldring med god helse. I dag inngår mer enn 700 byer og samfunn i nettverket, der i blant syv nordiske byer.

Nordisk ministerråd ønsker å medvirke til et sterkt nordisk nettverk innenfor WHO's globale samarbeid og organiserer derfor oppstartkonferansen "Skapa åldersvänliga städer i Norden" den 15-16 oktober 2018 i Stockholm i samarbeid med det svenske formannskapet, det norske helsedirektoratet og Nordens velferdssenter.

De nordiske landene samarbeider på demensområdet i Nordisk Demensnettverk, som ble opprettet i 2015, og er et nettverk for nasjonale myndigheter og ekspertorganer om demens. Nordens Velferdssenter er sekretariat for nettverket. Samarbeidet tar utgangspunkt i nasjonale demensstrategier og faglige retningslinjer for demensomsorg, samt i demensrelatert EU- og WHO-samarbeid, som de nordiske land også deltar i.

Ytterligere informasjon om nettverket finnes på Nordens Velferdssenters hjemmeside: <https://nordicwelfare.org/valfardspolitik/natverk/>

4.3 Nettverk om senskader etter seksuelle overgrep i barndommen

EK-S opprettet i 2017 et nordisk nettverk om senskader av seksuelle overgrep. Formålet med nettverket er å styrke innsatser for voksne som har vært utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, blant annet ved å være et forum for kunnskaps -og erfaringsutveksling mellom sentrale aktører i Norden og for nytt nordisk samarbeid hvor det er relevant. Nettverkets første mandatperiode er 2017-2018. EK-S har besluttet å fortsette nettverket og opprette et nytt mandat for 2019-2020.

Nettverket er opprettet i forbindelse med MR-S' behandling av Nordisk Råds rekkommandasjon "Senskader etter seksuelle overgrep i barndommen" (rek. 13/2015 – A 1645 / velferd).

4.4 Nordens Velferdssenters virksomhet

Nordens Velferdssenter driver samarbeidsinitiativer på sosial -og folkehelseområdet. På oppdrag fra MR-SAM driver Nordens Velferdssenter dessuten en clearing sentral på integrasjonsområdet, som skal understøtte nordisk samarbeid på dette feltet.

MR-S besluttet i 2017 et nytt mandat for Nordens Velferdssenter for perioden 2018-2020 som setter den overordnede rammen for hvordan institusjonen bidrar til å iverksette sektorens samarbeidsprogram. Mandatet fastsetter institusjonens oppgaver som å styrke kunnskaps -og erfaringsutveksling mellom aktører i de nordiske landene som arbeider med sosialområdet, blant annet ved å skape møtefora og drive nettverk, samt ved å formidle og aktualisere kunnskap og beste praksis både om innsatser og målgrupper.

Oppgaven består dessuten i å gjøre det enklere å samarbeide gjennom at Nordens Velferdssenter har overblikk over de viktigste aktørene i Norden på sosial -og folkehelseområdet. Nordens Velferdssenter fungerer som en inngangsport for landene når de ønsker kontakt og samarbeid med aktører i andre nordiske land.

Nordens Velferdssenter arbeider for tiden med følgende fire overordnede virksomhetsområder: Velferdspolitik, funksjonshindre, folkehelse og integrasjon. En oppsummering av Nordens Velferdssenters innsats i 2017 fremgår av institusjonens årsrapport som kan leses her:

<https://nordicwelfare.org/wp-content/uploads/2018/03/%C3%85rsrapport-2017.pdf>

4.5 Nordisk Velferdsforum i desember 2018

Nordisk ministerråd holder konferansen Nordisk Velferdsforum den 4. desember 2018 i Stockholm. Konferansen skal sette fokus på aktuelle utfordringer på velferdsområdet og diskutere mulige løsninger. Konferansen organiseres i samarbeid med det svenske formannskapet og Nordens Velferdssenter. Informasjon om konferansen finnes på Nordens Velferdssenters hjemmeside <https://nordicwelfare.org/evenemang/nordiskt-valfardsforum-2018/> om forebygging av vold mot barn.